

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vastaa pääosin. Ihmiskeskeinen toiminnanmuutos ja ennakoiva yhteiskunta edellyttävät toteutuakseen tiivistä yhteistyötä kaikkien toimijoiden kanssa. Luonnoksen toimenpiteissä pitäisi korostetummin näkyä kolmannen sektorin ja alueen asukkaiden keskeinen rooli.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

On hyvä, että digitalisoituvan yhteiskunnan perustaksi on tunnistettu saavutettavuus, esteettömyys ja selkokiehiset palvelut sekä se, että painopiste lähtee ihmisen tarpeista eikä hallinnon rakenteista käsin. Avoin ja jatkuva vuoropuhelu eri toimijoiden kanssa ja sen näkyminen visiossa on tärkeää. Nämä vaativat myös konkreettisia toimenpiteitä toteutuakseen. Kirkkohallitus näkee, että haasteet on tunnistettu pääosin, mutta konkreettisia toimenpiteitä tarvitaan julkista sektoria laajemmin, jotta nimetyt tavoitteet saavutetaan. Lausunnossa tunnistetaan tarve sidosryhmien kanssa vuoropuhelulle, mutta tämän lisäksi tarvitaan yhdessä kehittämistä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Koska digitaalisten palveluiden kehittäminen on kallista, Kirkkohallitus pitää tärkeänä julkisen rahoituksen roolia niiden kehittämisessä.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Digitaalisten perustaitojen, koulutuksen ja digituen lisäksi tulee korostaa yritysten ja palvelun tuottajien vastuuta selkeiden ja helppokäyttöisten sovellusten ja laitteiden kehittämiseksi sekä palvelunostajien velvollisuutta huolehtia, että digitaaliset palvelut täyttävät nämä kriteerit.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Luotettavan ja suojatun digitaalisen infrastruktuurin vaatimukset läpäisevät kaikki sektorit ja toimialat. Yhteentoimivan datainfran avulla datan jakaminen ja hyödyntäminen helpottuu. Samaan aikaan tulee huomioida eettiset näkökulmat ja ihmisen oman datan omistajuus. Kehityksen tulee ensisijaisesti lähteä ihmisen omista tarpeista saada yhä sujuvampia palvelukokonaisuuksia, ei organisaatioiden tarpeesta saada lisädataa.

Kirkkohallitus näkee tärkeänä, että palveluiden digitalisoinnin yhteydessä kehitetään myös digitaalisten palveluiden vahvaa sähköistä tunnistamista. Kirkkohallitus pitää tärkeänä myös sitä, ettei vahvaa sähköistä tunnistautumista edellytetä sellaisissa tilanteissa, joissa henkilöä ei ole tarpeen tunnistaa vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmillä.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on merkityksellistä, että valtio tukee yrityksiä erityisesti helppokäyttöisten sovellusten kehittämisessä varmistuen myös siten palveluiden saavutettavuutta. Heikoimmassa asemassa olevia palveluiden käyttäjiä tulee kuulla kehittämistyössä.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Julkisten palveluiden osa-alueen kohdalla palvelukehityksen perustana tulee olla erityisesti kielikysymys, selkeäkielisyys, esteettömyys ja saavutettavuus sekä yhdenvertaisuus ja perusoikeuksien toteutuminen.

Digitalisaation mahdollisuudet on huomioitu myös erityisryhmien tavoittamiseksi ja samanaikaisesti on tunnistettu tarve turvata asiointi muilla keinoin henkilöille, joille sähköinen asiointi ei ole mahdollista.

Kirkkohallitus pitää ihmiskeskeisen julkishallinnon toimenpiteitä pääosin riittävinä, mutta pyytää kiinnittämään huomiota palvelukokonaisuuksiin, jotka ovat julkishallintoa laajempia. Näissä ihmisen elinkaaren ja elämäntilanteiden vaiheissa seurakunnat ovat ihmisen näkökulmasta usein merkittäviä toimijoita. Kun ihmisen ympärille muodostetaan palvelukokonaisuuksia, olisi tärkeää kutsua julkishallinnon lisäksi muita toimijoita sekä erityisesti palveluiden käyttäjiä mukaan kehittämiseen.

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Ei lausuttavaa.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Avoimen datan kehityksessä eettisten näkökulmien huomioiminen sekä ihmiskeskeisen toiminnanmuutoksen vahvistaminen ovat tärkeitä. Keinoja, joilla vahvistetaan ihmisen omaa omistajuutta eri lähteissä olevaan dataan, tulee edistää. Kirkkohallitus on ollut mukana AuroraAI-hankkeessa, jossa on kehitetty ihmisen omaa tietojohtamista vahvistavaa pelillistä sovellusta rippikoulukontekstissa. Kehityksen aikana on tunnistettu ei yksilöivän datan käyttöön liittyviä haasteita, joita olisi syytä purkaa.

Kirkkohallitus näkee tärkeänä toimenpiteet, joilla tuetaan digivihreää siirtymää ja on omassa strategiassaan sitoutunut luomakunnasta välittämiseen mm. oman ympäristöjärjestelmänsä ja Hiilineutraali kirkko –strategian kautta. Tämä toteutuu osaltaan digikompassiluonnoksen toimenpiteitä edistämällä.

Tutkimusten mukaan monipuolinen digitaalisten teknologioiden osaaminen avaa lapsille ja nuorille uusia mahdollisuuksia kehittää tiedollisia ja taidollisia sekä sosiaalisia valmiuksiaan. Digitaidot ovat merkittävä yhteisöllisyyttä rakentava tekijä. Digitaalinen marginalisoituminen, digiosattomuus, on riski suomalaisessa yhteiskunnassa. Se koskettaa pientä joukkoa, mutta samalla siitä on tullut vaikeasti voitettava ilmiö, joka voi johtaa pitkäaikaiseen syrjäytymiseen työstä, koulutuksesta, sosiaalisista suhteista ja yhteiskunnan palveluista. Kirkkohallitus painottaa, että digitalisoituvassa yhteiskunnassa on varmistettava jokaiselle, myös syrjäseudulla asuville, laadukas pääsy digitaalisiin ympäristöihin ja palveluihin ja samalla on huolehdittava, että palveluita on tarjolla myös ei digitaalisesti.

Eryteisesti lasten ja nuorten digisyrjäytymiseen ja sen ehkäisyyn tulee kiinnittää huomiota. Osa lapsista ja nuorista on vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan, koska kaikilla ei ole mahdollista saada monipuoliseen käyttöön soveltuvaa digilaitetta. Parhaimmatkaan digipalvelut eivät ole saavutettavia, jos käyttäjällä ei ole toimivaa laitetta. Kirkkohallitus painottaa tasa-arvoisten mahdollisuuksien huomioon ottamista, sillä materiaalisilla tekijöillä on vaikutusta lasten ja nuorten tasa-arvoiseen digitaaliseen osaamiseen ja osallisuuden kehittymiseen.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Ei lausuttavaa.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

Kirkkohallitus pitää tärkeänä julkisten digitaalisten palvelujen esteettömyyttä, saavutettavuutta, helppokäyttöisyyttä ja oikea-aikaisuutta. Koska moni elämäntapahtuma ja siihen liittyvät palvelukokonaisuudet tuotetaan julkisen sektorin lisäksi muiden toimijoiden toimesta, elämäntapahtumien ympärillä ihmiskeskeisesti koottavissa palvelukokonaisuuksissa tulee huomioida kaikki toimijat.

Kirkkohallitus kannattaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan aiempaa laajemman Omadatan hyödyntämistä. Tämä edellyttää tarvittavia verkkoyhteyksiä sekä välineitä myös kaikkein heikommassa asemassa oleville. Avaintuloksissa tulisi nykyistä esitystä selkeämmin näkyä, millaisin toimenpitein tämä varmistetaan.

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Ei lausuttavaa.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Ei lausuttavaa.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Ei lausuttavaa.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

On tärkeää edistää ihmiskeskeistä toiminnanmuutosta, jossa ihmiset itse osallistuvat käytettävien ohjelmien ja sovelluksen kehittämiseen sekä voivat antaa palautetta niistä. Yhteen toimivia digitaalisia palveluja kehittäessä tulee huomioida myös muut kuin julkiset toimijat. Aidosti ihmiskeskeiset palvelukokonaisuudet ovat julkisia palveluita laajempia. Tämä edellyttää yhteiskehittämistä ja eri toimijoiden tiivistä mukana oloa erilaisissa digitaalisten palvelujen yhteensovittamista kehittämissä kokonaisuuksissa.

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitaalisten perustaitojen vaikuttavuuden arvioinnissa Kirkkohallitus peräänkuuluttaa erityisesti heikommassa ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten osallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin seuranta. Vaikuttavuutta tulisi mitata eriarvoisuuden vähentämiseen validoiduilla indikaattoreilla ja seurata, miten syrjäytymisriskissä olevien lasten ja nuorten, työmarkkinoiden ulkopuolella olevien kansalaisten ja köyhyydessä ja yksinäisyydessä elävien vanhusten julkisten palvelujen saavutettavuus on kehittynyt ja tuloksellisuus parantunut.

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaatiokehitys voi parhaimmillaan edistää kansalaisten tasa-arvoista hyvinvointia ja osallisuutta koko elämänkaaren ajalta: palvelujen ja tuen saavutettavuus, oikea-aikaisuus, helppous, selkokieliisyys, tarpeenmukainen tuki niille, jotka sitä tarvitsevat. Kirkkohallitus katsoo, että digikompassin tavoitteissa tulee näkyä kunnianhimoisesti väestöryhmien eriarvoisuuden vähentämisen vaikuttavuustavoite. Hyvinvointiyhteiskunnan menestystekijöitä ovat luottamus ja se, että kaikki saavat kokea olevansa arvokkaita ja yhteiskunnan täysimääräisiä toimijoita eikä ketään jätetä syrjäytymään.

Saloranta Teija
Kirkkohallitus